

Колоскова Н.О., Лазарев Б.Ф., Молчанова О.А.

*викладачи Циклової комісії викладачів фізичного виховання
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка*

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Суспільна функція фізичного виховання та його основна мета полягають у вихованні всебічно розвинутої особистості, підготовленої до трудової діяльності. Спеціальний прикладний напрям використання засобів фізичної культури і спорту для підготовки до сучасної висококваліфікованої праці вимагає певного профілювання фізичного виховання з урахуванням особливостей обраної професії.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, фізичне виховання, студенти, фізична культура та спорт, спеціальність, кваліфікація.

Колоскова Н.А., Лазарев Б.Ф., Молчанова Е.А. Проблемы профессионально-прикладной физической подготовки студентов разных специальностей.

Аннотация. Общественная функция физического воспитания и его основная цель заключается в воспитании всесторонне развитой личности, подготовленной к трудовой деятельности. Специальное прикладное направление использования средств физической культуры и спорта для подготовки к современной высококвалифицированной работе требует определенного профилирования физического воспитания с учетом особенностей выбранной профессии.

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка, физическое воспитание, студенты, физическая культура и спорт, специальность, квалификация.

Koloskova N.A., Lazarev B.F., Molchanov E.A. Problems of professional-applied physical training of students of different specialties.

Abstract. Public function of physical education and its main purpose is to education comprehensively developed personality, prepared to work. Special application direction of use of physical culture and sports in preparation for the highly modern work requires a certain amount of profiling of physical education, taking into account features of the chosen profession.

Keywords: professional-applied physical training, physical education, students, physical culture and sports, specialty, qualification.

Актуальність теми. Роль фізичної культури в життєдіяльності людини винятково багатогранна.

Високий рівень особистої фізичної культури насамперед підвищує стійкість організму до різного роду захворювань, істотно впливає на зниження процесів старіння, збільшує професійне та активне довголіття.

Доведено, що заняття фізичною культурою значно зменшують тривалість загострення гіпертонічної хвороби, хронічного холециститу, неврозів та інших захворювань, а також сприяють зменшенню кількості випадків повторних захворювань.

Соціологічні дослідження свідчать, що працівники промислових підприємств, що систематично займаються своєю фізичною культурою, хворіють у три-чотири рази менше у порівнянні з тими, хто не займається. У людей середнього та старшого віку різниця збільшується у 5 – 8 разів [13].

Тривалість захворювань у фізкультурників, за даними різних підприємств, становить 24,4 – 34,4 % від тривалості захворювань тих, хто не займається фізичною культурою (Р.Т. Раєвський, А.В. Домашенко, 2004) [13].

Порівняльний аналіз випадків виробничого травматизму свідчить про те, що в осіб, які займаються фізичною культурою у 2 – 3 рази, а іноді у 7 – 10 разів рідше трапляються травми ніж у тих працівників, які нею не займаються.

Нью-Йоркське страхове агентство обстежило 100 тис. своїх клієнтів і прийшло до висновку, що у тих, хто займається фізичною культурою чи спортом, смертність від серцево-судинних захворювань втричі менше, ніж у осіб, що ведуть малорухливий спосіб життя.

У результаті проведених досліджень співпрацівниками ВНДІФК (А.М. Алексєєв та інші) виявлено, що працівник, який не займається фізичною культурою, протягом року в середньому хворіє 9,42 дня. А щоденні, хоча б по одній годині, заняття впродовж тижня знижують захворюваність на 0,44 дня.

За узагальненими даними А.А. Іванько, отриманими на підприємствах України, в результаті систематичних занять фізичною культурою та спортом знижуються трудові втрати, пов'язані з хворобою (у молоді – на 85 %, в осіб середнього та старшого віку – у 4 – 5 разів). Середньостатистичні втрати робочого часу на одного працівника скорочуються на 5 – 7 днів протягом року. У працівників, які займаються фізичною культурою 6 – 8 годин на тиждень втрати робочого часу через хворобу скорочуються до 35 % [13].

Професор І.В. Муравов, аналізуючи результати впровадження виробничої гімнастики на 100 базових підприємствах України, дійшов висновку, що вони свідчать про великий оздоровчий ефект практико-діяльнісних компонентів фізичної культури. Завдяки впровадженню тільки активного відпочинку на підприємствах загальна захворюваність їхніх працівників знизилась у середньому на 16%, а число днів непрацездатності через хворобу на 12,4 %.

Загальновідомо, що на захворюваність людини впливає багато чинників: спадковість, харчування, умови праці, якість лікування тощо. Однак частка впливу фізичної культури, за даними вчених, складає 30 – 40 % за умови заняття нею 7 – 8 годин на тиждень.

Разом з тим виявлено, що позитивний ефект дають тільки систематичні заняття фізичною культурою протягом не менше 1 – 2 років.

Чинник фізичної культури – один з головних у збільшенні тривалості життя. За оцінками інституту геронтології Академії наук СРСР

активний спосіб життя збільшує середню тривалість життя на 8 – 12 років. Згідно з даними фахівців частка фізичної культури в цьому числі 3 – 4 роки. Але є й інші дані, що свідчать про те, що активні заняття фізичною культурою більш істотно збільшують тривалість професійного та активного довголіття [13].

Заняття фізичною культурою та спортом батьків сприятливо впливає на дітей. Науковими дослідженнями доведено, що від батьків спадково передаються придбані в процесі фізкультурно-спортивної діяльності особливості фізичного розвитку, стан нервової системи, фізичних якостей сили, швидкості, витривалості, гнучкості тощо. Приклад батьків допомагає прищепити дітям інтерес до фізичної культури та спорту, правила здорового способу життя, передати їм фізкультурні та спортивні уміння і навички, що у значній мірі сприяє зміцненню здоров'я дітей, поліпшенню їхнього фізичного розвитку і фізичної підготовленості.

Але розглядати можливості впливу фізичної культури на людину тільки з позиції відтворення і, зокрема трудових ресурсів, було б невірно. Не менш важливо враховувати вплив фізичної культури на духовний і моральний розвиток особистості.

На думку вчених і практиків фізична культура, поряд з економічним ефектом, дає і прямий виховний, привчає людину до внутрішньої дисципліни, дотримання режиму дня, залучає до ведення здорового способу життя, прищеплює корисні навички ефективної життєдіяльності.

Багаторічні дослідження, що проводились викладачами кафедри фізичного виховання Одеського національного політехнічного університету серед фахівців найбільших підприємств, де працюють випускники університету (керівник – проф. Р.Т. Раєвський), свідчать, що регулярні заняття фізичною культурою у студентські роки та у період трудової діяльності активно сприяють зниженню захворюваності, травматизму, стомлюваності в процесі інженерної діяльності, збільшують творчу та соціальну активність, соціальну стабільність виробничих колективів [13].

Важливе місце в структурі фахової освіти сучасного спеціаліста посідає професійно-прикладне фізичне виховання. Високий рівень сучасної техніки і технологій, постійне зростання інтенсивності виробничої діяльності передбачає відповідну підготовленість самої людини. Багато відомих українських і зарубіжних вчених (В.І. Ільїнич, 1972 – 2002; М.Я. Віленський, 1974 – 1999; Р.Т. Раєвський, 1985 – 2005; С.А. Полієвський, 1989 – 2002; В.Г. Григоренко, 1990 – 2005; Л.П. Матвеев, 1996 – 2004; В.А. Романенко, 2001 – 2004; С.О. Косілов, 1997 – 2000; Cooper K.H., Pollock M.J., 1984 – 1999; Strassten B.A., 1995 – 2001; Худолій О.М., Філь С.М., 1989 – 2005 та інші), обґрунтовуючи важливі філософські й соціальні проблеми науки і техніки ставили питання про необхідність прийняття заходів для зростання не

тільки рівня професійної підготовки, але й загальної культури людини праці, а й особливо до забезпечення психофізичної готовності людини в процесі взаємодії з новітньою технікою та технологіями.

У зв'язку з цим, своєчасна і ефективна психофізична підготовка молоді (і не тільки молоді) до обраного виду професійної діяльності залишається і й сьогодні актуальною проблемою, яка привертає підвищену увагу фахівців з фізичного виховання і спорту, організаторів виробництва, працівників системи професійної освіти. Визначення важливості й необхідності прикладної спрямованості підготовки в системі неперервної професійної освіти накладає додаткову відповідальність на теорію і практику фізичного виховання за якість наукових досліджень, що проводяться з багато чисельних і складових проблем професійно-прикладного фізичного виховання.

Аналізуючи матеріали науково-методичних конференцій різного рівня, дані засобів електронної та періодичної інформації, дисертаційні роботи, спеціальні навчальні посібники, багато чисельні методичні рекомендації з різноманітних аспектів професійно-прикладної фізичної підготовки, прийшли до висновку, що процес її реалізації відбувається, як правило, на типологізованому рівні. Але, слід відмітити, що в останній час з'являється тенденція до застосування нетрадиційних підходів, які, нажаль, ще недостатньо вивчені, систематизовані та потребують подальшого осмислення й експериментального обґрунтування.

Адже, саме від рівня розвиненості людини все більше залежатиме успіх будь-якої виробничої діяльності, і взагалі будь якої сфери життєдіяльності. Існуюча система навчання й оцінки знань студентів потребує покращення і подальшого вдосконалення. Вона не стимулює їх постійну самостійну роботу, веде до визначеної зрівнялівки в оцінці їхніх знань. За вимогами сьогодення навчальний процес слід побудувати як єдину функціональну систему, спрямовану на формування професійних якостей майбутнього фахівця.

Та все ж, процес формування програмно-нормативних документів з фізичного виховання у всіх вищих навчальних педагогічних закладах (Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (стаття 12), Державна програма розвитку фізичної культури і спорту (розділ 2)) та неабиякі проблеми щодо збереження здоров'я молоді у загальноукраїнському масштабі (Г.Л. Апанасенко; М.М. Амосов; О.Д. Дубогай; В.І. Завадський; Л.Я. Івашенко; Т.Ю. Круцевич; О.С. Куц; А.В. Магльований та ін.), вимагає випереджальної розробки і методично впроваджених концепцій та сучасних педагогічних технологій, які б відповідали інноваційним і інформаційно-технологічним підходам сучасного часу.

Крім того, інтеграція України в європейський освітній простір висуває нові вимоги до якості підготовки сучасного фахівця в будь-якій сфері професійної діяльності, а засоби фізичної культури і спорту

завжди виступали важливою складовою цього процесу. Актуальність даної проблеми наголошувалась також на конференціях міністрів спорту європейських країн, а в прийнятій на VII конференції Європейській спортивній хартії у ст. 6 «Удосконалення системи залучення до спорту» проголошується потреба у створенні умов для фізичних вправ на робочому місці – як складова частина збалансованої політики у сфері спорту.

У зв'язку з цим, за останні роки в Україні відбулося чимало якісних змін в ділянці розвитку правових, науково-теоретичних, програмно-оціночних основ української системи фізичного виховання. Перехід людства від індустріального виробництва до науково-інформаційних технологій, а потім і формування суспільства знань, об'єктивно висувують серед найбільш пріоритетів науку як сферу, що продукує нові знання, і освіту як сферу, що доручає до знань суспільство в цілому і кожну людину зокрема.

В сучасних умовах особливої актуальності набуває проблема формування професійних якостей та навичок, які необхідні майбутньому фахівцю під час подальшої професійної діяльності.

Тому, традиційні форми та методи підготовки студентської молоді до подальшої професійної діяльності та до деяких видів професійних робіт стали предметом особливої уваги як для фахівців фізичного виховання, так і організаторів виробництва, працівників народної освіти [16]. При чому, визнання важливості і необхідності професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) у системі спеціальної освіти накладає значну відповідальність на теоретиків та практиків фізичного виховання за якість досліджень, що проводяться у сфері багатогранних проблем ППФП [4, 12].

За останній час на науково-методичних конференціях, у дисертаційних роботах, багатьох методичних рекомендаціях відзначено велику кількість матеріалів з різних аспектів ППФП. Однак у більшості публікацій в основі формування процесу професійно-прикладної фізичної підготовки залишаються положення і принципи, які орієнтують його тільки на фізичні та психофізичні тренування майбутніх фахівців. Практично відсутні роботи, де ППФП була б органічно пов'язана з формуванням фізичної культури студентів багатьох профільних спеціальностей, яка б орієнтувала на подальшу професійну діяльність майбутніх фахівців (вибір професії, професійне самовизначення), а також враховуючи фізичний стан та стать студентів. Тому новий пошук покращення якості процесу ППФП на основі розробки технологій програм, удосконалення методики навчання особистої педагогіки і зараз залишається визначним для теорії та методики фізичного виховання студентської молоді, що і визначило актуальність нашого дослідження.

Сучасний етап розвитку освіти, пов'язаний з його демократизацією та гуманізацією, з введенням нових спеціальностей і варіативних

навчальних планів, потребує наукового обґрунтування та експериментальної перевірки підготовки майбутніх спеціалістів [6, 14, 17].

Перехід до неперервної професійної освіти вимагає до корінного перегляду всієї системи підготовки майбутніх фахівців від цілей до організаційних форм [5]. Однак у системі багаторівневої педагогічної освіти підготовка майбутніх педагогів залишається малодослідженою. Не існує достатньої кількості посібників та методичних розробок для студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Сучасні дослідження дозволяють стверджувати, що засоби та методи фізичного виховання значно використовуються для формування значущих професійно-прикладних якостей у спеціалістів різного профілю (А.Б. Барабанщиков, 1981; Е.А. Пеньковский, 1992; И.М. Медведев, 1999; В.И. Косяченко, 2000), засоби фізичної підготовки здійснюють позитивний вплив на розвиток рухових та морально-вольових якостей майбутніх фахівців в умовах навчального закладу (М.Я. Виленский, 1989; В.А. Кабачков, 1991; Р.Т. Раевский, 1994; Ю.Д. Железняк, 2001).

Загальні основи підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності привертала увагу багатьох фахівців, зокрема: О.О. Абдуліної, Г.О. Артюнової, М.Д. Хміль, В.М. Гриньової, В.О. Сластьоніна, Г.В. Троцко, Л.В. Нечаєвої, В.В. Сагарди та інші. [1, 3, 8]. У своїх працях вони визначають мету, зміст, форми і методи професійно-педагогічної та загально-гуманітарної підготовки майбутнього вчителя.

Підготовка майбутніх спеціалістів педагогічного профілю, незважаючи на наявність визначної кількості наукових та методичних робіт з професійно – прикладної фізичної підготовки (В.Н. Платонов, 1991; В.А. Земцов, 1999; С.М. Погудин, 2002), розроблена недостатньо, а дані, що є протиріччя, що ускладнює їх практичну реалізацію.

Практично відсутні статті в яких би звертали увагу на стан здоров'я та на рівень підготовки самих студентів певної спеціальності. Але ж треба пам'ятати, що при вступі до школи зараз майже кожна 7 – 8 дитина має захворювання або відхилення у фізичному розвитку, а при закінченні школи кожна 2 – 3 дитина, а деякі вже мають уже не одне захворювання, а декілька (це вплив різних факторів навколишнього середовища).

Було вирішено дослідити стан здоров'я у студентів I – III курсів вищого навчального закладу I-II рівня акредитації для розробки професійно-прикладної програми з фізичного виховання враховуючи фізичний стан й стать студентів.

Результати роботи. Педагогічний експеримент проводився зі студентами Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка. Колектив викладачів циклової комісії фізичного виховання Університетського коледжу (Колоскова Н.О., Лазарев Б.Ф. та Молчанова О.А.) запросили співробітників Київського центру спор-

тивної медицини, для виявлення функціонального стану студентів I – III курсів [10].

Під час анамнезу були відібрані студенти різних відділів професійної підготовки – відділу початкової і дошкільної освіти, гуманітарного відділу (окрему групу склали студенти спеціальності «фізичного виховання»).

Всього було досліджено три групи студентів I та II курсів.

I група студентів – відділу початкової і дошкільної освіти (групи дошкільної освіти (ДО) і початкової освіти (ПО) – 322 студенти;

II група – гуманітарного відділу (групи соціальної педагогіки (СП), бібліотечної справи (БС), видавничої справи (ВС), діловодство (ДЛ), фінансів та кредиту (ФК), дизайну (ДЗ), музичного мистецтва (ММ), образотворчого мистецтва (ОМ), правознавства (ПР) – 317 студентів;

III група – студенти груп спеціальностей фізичного виховання (I, II, III курсів) – 79 студентів [10].

У підлітків трьох груп оцінювались такі морфологічні показники:

- антропометричні дані (ріст, вага);
- максимальна довільна сила обох рук (МДС) – кистьова динамометрія;
- життєва ємкість легень (ЖЄЛ);
- ваго-ростовий індекс (індекс Кетле);
- силовий та життєвий індекс [11].

Стан серцево-судинної системи (ССС) вивчався за фізіологічними показниками:

- частотою серцевих скорочень (ЧСС);
- артеріальним тиском (АТ), систолічним об'ємом (СО) і діастолічним об'ємом (ДО);
- оцінкою резервів ССС, що визначається індексом Робінсона («подвійний добуток»), який характеризує систолічну роботу серця;
- адаптаційним потенціалом кровообігу (АП), який дозволяє оцінити стан гемодинамічного гомеостазу [11].

Показники серцево-судинної системи вивчалися в трьох станах:

- у стані спокою,
- після фізичного навантаження (20 присідань);
- на 5-тій хвилині відновлення [11].

Для дослідження опорно-рухового апарату використовувалися показники соматоскопії.

Для проведення дослідження були використані антропометричні дані, інструментальні методи дослідження та розрахунок деяких показників за формулами, як життєвий індекс, силовий індекс, індекс ваги тіла та рівень адаптаційних можливостей системи кровообігу.

Всі отримані дані було проаналізовано за допомогою експрес-оцінки рівня фізичного здоров'я хлопців і дівчат 7 – 17 років (дивись таблицю 1) [7].

Окремо охарактеризуємо отримані дані по групам, їх результати:

I група (студенти групи ПО + ДО I та II курсів). Було досліджено – 322 студента.

Показники	Показники							
	індекс ваги тіла	життєвий індекс	силовий індекс	індекс Робінсона	проба Руф'є	адаптаційні показники	опорно-рухового апарату	заняття спортом
низький	27 %	19 %	16 %	21 %	18 %	22 %	8 %	36 %
нижче середнього	31 %	28 %	22 %	29 %	31 %	30 %	12 %	29 %
середній	22 %	32 %	31 %	24 %	25 %	26 %	25 %	23 %
вище середнього	15 %	12 %	18 %	15 %	16 %	13 %	34 %	9 %
високий	5 %	9 %	13 %	11 %	10 %	9 %	21 %	3 %

Статистичні дані за критерієм Стьюдента (t) дорівнюється 0,58 значення якого менше 1 та приближується до 0. Вибірку можна вважати однорідною та достовірною.

За отриманими даними серед студентів відділу дошкільної та початкової освіти було виявлено збільшення маси тіла, зниження функціональності кардіореспіраторної системи за показниками життєвого індексу, індексу Робінсона і функціональної проби Руф'є [10].

II група – гуманітарного відділу (студенти груп I та II курсів – СП, БС, ВЛ, ФК, ДЗ, ММ, ОМ, ПР). Кількість досліджуваних становило – 317 студентів.

Показники	Показники							
	індекс ваги тіла	життєвий індекс	силовий індекс	індекс Робінсона	проба Руф'є	адаптаційні показники	опорно-рухового апарату	заняття спортом
низький	11 %	12 %	19 %	13 %	11 %	11 %	26 %	21 %
нижче середнього	17 %	16 %	24 %	26 %	27 %	16 %	32 %	30 %
середній	29 %	23 %	23 %	31 %	33 %	31 %	22 %	35 %
вище середнього	25 %	31 %	20 %	22 %	16 %	24 %	14 %	12 %
високий	18 %	20 %	14 %	8 %	13 %	18 %	6 %	2 %

Статистичні дані за критерієм Стьюдента (t) дорівнюється 0,26 значення якого менше 1 та приближується до 0. Вибірку можна вважати однорідною та достовірною.

За визначеними морфологічними та фізичними показниками оцінки функціонального стану студентів гуманітарного відділу (групи СП, БС, ВЛ, ФК, ДЗ, ММ, ОМ, ПР) – II група було виявлено низькі показники життєвого індексу, індексу Робінсона, високі показники зі сторони опорно-рухового апарату.

Виявлено, що студенти цієї групи мають відхилення у кардіореспіраторній системі та мають захворювання й травми опорно-рухового апарату, що виявляються у порушенні постави (викривлення хребта) та плоскостопості (порушення склепіння стопи) [10].

Результати III групи. Брала участь студенти групи ФВ – I, II, III курсів. Їх кількість склала 79 студентів.

Показники	індекс ваги тіла	життєвий індекс	силовий індекс	індекс Робінсона	проба Руф'є	адаптаційні показники	опорно-рухового апарату	заняття спортом
низький	4 %	6 %	5 %	3 %	4 %	2 %	9 %	3 %
нижче середнього	18 %	13 %	12 %	25 %	17 %	18 %	14 %	17 %
середній	39 %	29 %	23 %	35 %	25 %	24 %	33 %	45 %
вище середнього	27 %	30 %	20 %	27 %	33 %	31 %	28 %	29 %
високий	12 %	22 %	14 %	20 %	21 %	25 %	16 %	10 %

Статистичні дані за критерієм Стьюдента (t) дорівнюють 0,42, значення якого менше 1 та приближується до 0. Вибірку можна вважати однорідною та достовірною.

Враховуючи отримані результати, спостерігаємо перевагу середніх показників індексу ваги тіла, життєвого індексу, силового індексу, індексу Робінсона, проби Руф'є, адаптаційних показників, показників опорно-рухового апарату [10].

Таблиця 1.
Експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я хлопчиків та дівчат 7 - 16 років (Г.Л. Апанасенко, 1992)

№	Показники та бали	Хлопчики					дівчата				
		низький	нижче середнього	середній	вище середнього	високий	низький	нижче середнього	середній	вище середнього	високий
1	Життєвий індекс, мг/кг	45	56 – 50	51 – 60	61 – 69	70	40	41 – 47	48 – 55	56 – 65	66
	Бали	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
2	Силовий індекс, %	45	46 – 50	51 – 60	61 – 65	66	40	41 – 45	46 – 50	51 – 55	50
	Бали	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
3	Індекс Робінсона, ум. од.	101	91 – 100	90 – 81	80 – 75	74	101	91 – 100	90 – 81	80 – 75	74
	Бали	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
4	Відповідність маси до довжини тіла										
	Бали	-3	-2	-1	0	-1	-3	-2	-1	0	-1
5	Індекс Руф'є, відн. од.	14	11 – 13	6 – 10	5 – 4	3	14	11 – 13	6 – 10	5 – 4	3
	Бали	-2	-1	2	5	7	-2	-1	2	5	7
Сума балів		2	3 – 5	6 – 10	11 – 12	13	2	3 – 5	6 – 10	11 – 12	13

Висновок. Обробивши результати, можна прийти до висновків, що студенти певних спеціальностей мають певні захворювання. Це виявляється однорідністю контингенту студентів, наприклад на початковій і дошкільній освіті навчаються майже тільки дівчата. На відділенні фізичного виховання майже одні хлопці, тільки студенти II групи (гуманітарного відділу) навчаються там майже 50/50 як хлопців так і дівчат.

Це дає можливість прийти до наступних висновків, що при розробці ППФП викладач фізичного виховання повинен не тільки враховувати якості які повинен оволодіти студент для майбутньої професії, але і стан здоров'я та стать студентів, які переважають на тій чи іншій спеціальності.

У зв'язку з цим, існує потреба в пошуку ефективних шляхів розв'язання конкретних практичних завдань ще недостатньо обґрунтованих актуальних аспектів професійно-прикладного фізичного виховання. Так, на наш погляд, потребує уточнення понятійний і термінологічний апарат професійно-прикладної фізичної підготовки; існує необхідність у більш чіткій систематизації різноманітних і багато чисельних засобів, методів і форм відповідно до особливостей професійного фаху в галузях сучасного виробництва; потребує уточнення, а можливо і більш сучасного розуміння, сутність методологічної основи оптимізації процесу професійно-прикладної фізичної підготовки в загальній системі неперервної професійної освіти учнів і студентів, особливо у високотехнологічних галузях промисловості.

Література

1. Абдулина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. / О.А. Абдулина. – М.: Педагогика, 1989. – 220с.
2. Бароненко В.А. Здоровье и физическая культура студента: Учебное пособие / В.А. Бароненко, Л.А. Рапопорт. – М.: Альфа-М, 2003. – 352 с.
3. Выдрин В.М. Физическая культура студентов вузов: Учебное пособие. / В.М. Відрин, Б.К. Зіков, А.В. Лотоненко. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1991. – 128 с.
4. Гончаров В.Д. Профессионально-прикладная физическая подготовка вузов: реальность и перспективы. / В.Д. Гончаров и др. // Теория и практика физической культуры. – 1993. – № 7. – С. 12-13.
5. Гребенюк Г.Є. Загальна характеристика ступеневої системи професійної освіти України. / Г.Є. Гребенюк // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – Київ: Віпол, 2000. – С. 204-228.
6. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури: Автореф. дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Волинський державний університет ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 19 с.

7. Каргаполов В.П. Профессиональное становление преподавателя физической культуры: Автореф. дис...д-ра пед. наук: 13.00.04. / Хабаровский ГПИ. – Омськ, 1999. – 111 с.
8. Касьяненко М.Д. Учебные игры в вузе / М.Д. Касьяненко, Н.А. Недужий // Проблемы совершенствования профессиональной підготовки специалистов: сборник информационных материалов о передовом опыте. – К.: УМК ВО, 1990. – С. 88-92.
9. Ковальський В.В. Зміст і основні напрямки фізичного виховання студентів в вузах нового типу / В.В. Ковальський, В.П. Шоурек // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: 36. наук. пр. – Рівне: Ліста, 1999. – С. 168-170.
10. Колоскова Н.О. Дослідження функціонального стану організму студентської молоді. / Н.О. Колоскова, Б.Ф. Лазарев, О.А. Молчанова // Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи розвитку. – Кіровоград: Поліграфічне підприємство «Ексклюзив систем», 2014. – 320 с. – С. 120-133.
11. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания. – К.: Олимпийская литература, 1992. – 232 с.
12. Круцевич Т.Ю. Предмет і зміст теорії і методики фізичного виховання: Лекція для студентів, аспірантів та слухачів підвищення кваліфікації, викладачів фізичного виховання. / Т.Ю. Круцевич. – К.: НУФВС, 2001. – 25 с.
13. Присяжнюк С.І. Фізичне виховання: Теоретичний розділ з фізичного виховання для студентів першого курсу. Навчальний посібник / С.І. Присяжнюк, В.П. Краснов, М.О. Третьяков та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
14. Суценок Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: історичний шлях і перспективи: Монографія. / Л.П. Суценок. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 400 с.
15. Фурманов А.Г. Оздоровительная физическая культура: Учебник для студентов вузов / А.Г. Фурманов. – Минск: Тесей, 2003. – 528 с.
16. Шиян Б.М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К., 1997. – 50 с.
17. Шкретій Ю.М. Стан та напрямки удосконалення системи підготовки кадрів для фізичного виховання і спорту // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури в Україні» // За ред. В.І.Завадського, Ю.М. Шкретія. – Київ-Луцьк: Веже, 1996. – С. 3-16.